

Asia: VN/18068/2023-OM-41

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä hallintotuomioistuinten kokoonpanoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetuista korkeimman hallinto-oikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

-

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: voitaisiinko valituslupahakemuksia käsitellä näkemyksenne mukaan mietinnössä ehdotettua laajemmin kahden jäsenen kokoonpanossa?

-

Hallinto-oikeuksien kokoonpanosäätelyä koskevat muutosehdotukset

Yleiset näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuksien kokoonpanoja koskevasta sääntelystä.

Itä-Suomen hallinto-oikeus on keväällä 2025 esittänyt kommenttinsa ja muutosehdotuksensa kokoonpanosäätelyn uudistamishankkeen työryhmälle (OM045:00/2023). Suuri osa hallinto-oikeuden tuolloin esittämistä muutosehdotuksista sisältyy nyt lausuttavana olevaan mietintöön, minkä vuoksi niistä ei lausuta enempää.

Hallinto-oikeus esittää vielä yleisinä huomioinaan, että kolmen jäsenen peruskokoonpano on perusteltu ja kannatettava. Samoin se, että yhden jäsenen kokoonpanosta voitaisiin siirtyä joustavammin myös kahden jäsenen kokoonpanoon, on hyvä ja kannatettava muutos.

Hallinto-oikeus kannattaa kokoonpanosäätelyn siirtämistä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ja hallinto-oikeuslain kumoamista.

Näkemyksenne julkisia maksuja ja hallinnollisia taloudellisia seuraamuksia koskevista kokoonpanosäätelyehdotuksista (ehdotettu HOL 5 f §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti).

-

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne väestötietoja sekä etu- ja sukunimeä koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Asioiden laatu ja laajuus huomioiden kahden jäsenen kokoonpanoa voidaan pitää oikeusturvan kannalta riittävänä kokoonpanona asioissa. Se, että kahden jäsenen kokoonpanon käyttömahdollisuudesta luovuttaisiin ja asiat ratkaistaisiin kolmen jäsenen peruskokoonpanossa asioiden vähäisen määrän perusteella, on perusteluna kyseenalainen. Tarkoituksenmukaisempaa voi olla, että kolmen jäsenen asemesta kaksi jäsentä perehtyy ja palauttaa mieliin harvakseltaan käsiteltäviä asioita.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne yliopistoja, korkeakouluja, ammattikorkeakouluja, ammatillista koulutusta, lukioita ja varhaiskasvatusta koskevissa asioissa oikeusturvan kannalta tarkoituksenmukaisimmasta hallinto-oikeuden kokoonpanosta.

Hallinto-oikeus pitää perusteltuna, että kaikki otsikon asiat voitaisiin käsitellä kahden jäsenen kokoonpanossa.

Vaihtoehtoja koskeva mietinnön jakso 5.1: näkemyksenne asian käsittelyn päättävien ratkaisujen tekemisestä yhden jäsenen kokoonpanossa ilman esittelyä.

Ehdotetun 5 f §:n 5 momentin mukaan edellä 3 momentin 4–6 kohdassa tarkoitettu välitoimea koskeva ratkaisu voidaan tehdä myös ilman esittelyä. Hallinto-oikeus kannattaa ehdotettua sääntelyä. Myös 3 momentin 1 ja 3 kohdissa tarkoitettut ratkaisut voisi tehdä ilman esittelyä oikeusturvan vaarantumatta. Sen sijaan 2 kohdassa tarkoitettu ratkaisu tutkimatta jättämisestä on syytä tehdä esittelystä.

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehdyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

-

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, jotka nyt ehdotetun perusteella käsiteltäisiin hallinto-oikeudessa kolmen lainoppineen jäsenen peruskokoonpanossa, käsitellä näkemyksenne mukaan kaksi- tai yksijäsenisessä kokoonpanossa?

Ampuma-aseasiat sekä turvallisuus-, yleinen järjestys ja eräät luvat -asiaryhmän asiat. Hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan kolmijäseninen kokoonpano ei ole tarkoituksenmukainen asiaryhmissä, joissa asiat ovat yleensä oikeudellisesti selkeitä ja niitä koskeva oikeuskäytäntö on vakiintunut. Mainittujen asiaryhmien asiat tulisi säätää ratkaistavaksi ehdotetun 5 e §:n 1 momentin mukaisessa kahden jäsenen kokoonpanossa.

Voitaisiinko joitakin sellaisia asioita, joita nyt ehdotetaan hallinto-oikeudessa käsiteltäväksi kahden lainoppineen jäsenen kokoonpanossa (ehdotettu HOL 5 e §), käsitellä näkemyksenne mukaan yksijäsenisessä kokoonpanossa?

-

Muut huomionne kokoonpanojen ehdotetusta laajuudesta hallinto-oikeudessa (ehdotetut HOL 5 b–5 f §).

5 e §:n 1 mom. 3 kohta: Suunnittelutarvealuetta koskevat rakentamislain 46 ja 47 §:ssä tarkoitetut asiat tulisi ratkaista kolmen jäsenen kokoonpanossa (sijoittamisen edellytykset suunnittelutarvealueella). Suunnittelutarveratkaisun voidaan edelleen arvioida sisältävän sellaista kokonaisharkintaa, joka edellyttää kolmen jäsenen kokoonpanon käyttämistä. Itä-Suomen hallinto-oikeudessa suunnittelutarveasioissa ei ole tyypillisesti kysymys perusasuinrakennuksen rakentamisesta taajaman lievealueelle vaan esimerkiksi ELY-keskuksen valitusoikeudesta tai valtakunnallisista maisema-arvoista ja niiden merkityksestä lupaharkinnassa. Kysymys voi olla myös siitä, voidaanko asia ylipäättään ratkaista yksittäisenä suunnittelutarveratkaisuna. Tuulivoimasta on jo olemassa korkeimman hallinto-oikeuden ohjaavaa oikeuskäytäntöä, mutta aurinkovoiman osalta tulkinta on vasta muotoutumassa ja ainakin Itä-Suomen hallinto-oikeudessa nyt vireillä olevat suunnittelutarveasiat pitävät sisällään tulkintahaasteita niin valitusoikeuksien laajuuden kuin yvamenettelyiden osalta.

5 e §:n 1 mom. 6 kohta: Kiinteistö- ja autoveroasiat tulisi ratkaista kahden jäsenen kokoonpanon sijasta kolmen jäsenen kokoonpanossa. Kiinteistöveroasiat ovat nykyisin muuttuneet haastavammiksi esimerkiksi näytön arvioinnin kannalta ja niitä on jouduttu siirtämään kahden jäsenen kokoonpanosta kolmen jäsenen kokoonpanon ratkaistavaksi. Autoverasioita saapuu Itä-Suomen hallinto-oikeuteen vuosittain vähän ja niihin liittyy haastavia oikeuskysymyksiä kuten EU-oikeudellista problematiikkaa. Tästä syystä myös autoveroasiat tulisi jatkossa ratkaista kahden jäsenen kokoonpanon sijasta kolmen jäsenen kokoonpanossa.

5 f §:n 6 mom.: Yhden jäsenen kokoonpanoa koskevassa 5 f §:ssä ei ole mainittu kriteerejä asian siirtämiselle käsiteltäväksi kahden tai kolmen jäsenen kokoonpanossa (vrt. 5 e § ja 5 h §).

Näkemyksenne ehdotetusta hallinto-oikeuden vahvennettuja kokoonpanoja koskevasta sääntelystä (ehdotetut HOL 5 i–5 l §).

-

Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta koskevan sääntelyn muutoksista.

-

Vakuutusosoikeuden kokoonpanosääntelyä koskevat muutosehdotukset

Näkemyksenne ehdotetuista vakuutusosoikeuden kokoonpanoja koskevan sääntelyn muutoksista.

-

Muut huomiot

Liittyykö korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien (ml. Ahvenanmaan hallintotuomioistuin) ja vakuutusosoikeuden kokoonpanosäännöksiin näkemyksenne mukaan muita kuin luonnoksessa esillä olevia muutostarpeita?

-

Muut huomionne työryhmämietinnöstä, mukaan lukien ehdotusten vaikutukset oikeusturvaan sekä ehdotusten taloudelliset vaikutukset.

-

Valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä ympäristöministeriö

Ministeriöitä pyydetään yksilöimään valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevat viittaukset kumottavaksi ehdotettuun hallinto-oikeuslakiin.

-

Ministeriöitä pyydetään ilmoittamaan valmisteluvastuulleen kuuluvassa lainsäädännössä olevista hallinto-oikeuden kokoonpanoa koskevista erityissäännöksistä.

-

Vaasan hallinto-oikeus

Vaasan hallinto-oikeutta pyydetään arvioimaan luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä koskevaa ehdotettua sääntelyä (erityisesti ehdotetut HOL 5 d ja 5 g §) hallinto-oikeuslain soveltamiskokemusten perusteella.

-

Yleiset tuomioistuimet

Näkemyksenne asian siirtämisestä vahvennetun kokoonpanon käsiteltäväksi erityisesti unionin tuomioistuimen Hann-Invest ym. -tuomion (yhdistetyt asiat C-554/21, C-622/21 ja C-727/21, EU:C:2024:594) näkökulmasta. Vaikuttavatko tuomiossa tehtyt tulkintakannanotot näkemyksenne mukaan eri tavoin eri tuomioistuinasteissa?

-

Koivuluoma Anu
Itä-Suomen hallinto-oikeus